Edebiyat DÜNYASI

EDEBİYAT
SANAT
FİKİR
AKTÜALİTE

SAYI: 17 — 15 NİSAN 1949 — Her ayın 15 inde İstanbulda çıkar — FİYATI: 25 KURUŞ

Köy Enstitüleri Konusunda

Tekilden Genele Giderken Unuttuklarımız

Bu en kutsal dâvayı baltalamak en doğru anlamiyle, vatanın kötülüğüne çalışmak demektir.

Köy Enstitüleri kurulalı bu gün ancak 9 yıl olmuştur. Yani henüz işin başında sayılırız.

Her başlangıçta olduğu gibi Köy Enstitüleri konusunda da bazı hatalarımız olmuştur. Zaten bunu gizlemek bize yakışmaz. Gerek kanunun uygulanmasında, gerekse çocukların eğitiminde bazı yanlış adımlar atılmış, bazı kötü öğretmenler elinde Türk çocukları hırpalanmış olabilir. Yahut Enstitülerde bazı çirkin olaylar bizi ürpertebilir. Ama bunları görüp, hayır işitip, hemen onlara arkamızı çevirmek, ikide birde de «sesim çıksın» kaygısiyle tekme savurmak olmaz arkadaşlar.

Bu gün herkesin birbirine çamur sıçratması kolaylaştı. Yirmi bir Köy Enstitüsünden birinde olan en ufak bir olay bütün Köy Enstitülerini lekelememeli bize. Hem aynı olaylar diğer Okullarda Üniversitelerimizde de fazlasiyle olageldiği halde. Benim okuduğum lisede, bir ay içinde 26 palto çalınmıştı, arada benimki de.. şimdi o lise, hayır bütün liseler için «hırsız yatağı» mı diyelim? Gene ayni lisede öğrencilerden rüşvet almadan sınıf geçirmeyen, her türlü kirleriyle çocukları kir'etmeğe savaşan öğretmenler vardı. .

Neden bu olayları genelleştirip bütün lisleri içersine katmadık?..

Hemen yargıya varmadan önce bizi uzun uzun düşünmeğe

Sabahattin HÜSNÜ

zorlayan bazı gerçekler karşısındayız. Bir kere şehirlerde oturan 4.687.102 kişiye karşılıkası geniş ölçüde vatandaşlarımız 14,103.072 Kişi, köylerde ve bucaklarda yaşamaktadır. Ve bu 14 milyonun yaşadığı 34.061 muhtarlıktan kaçında okul ve öğretmen var sanıyorsunuz? 12.478 inde. Demek daha 21.583 okulsuz köyümüz var.

Varlığını söz konusu ettiğimiz bu 12.478 okulda okuyan öğrenci sayısı ise (601.246 sı erkek ve 317.030 u kız olmak üzere) 918.276 dır. Görülüyor ki okuta bildiğimiz köylü çocuklar henüz çok azdır.

Okul yok, öğretmen yok.. Meselâ 1945-946 yılı statistikleri ne göre köylerdeki öğretmen sayısı (bu sayıya Eğitmenler de katılmıştır)17.759 dur. Yani aşağı yukarı her okula 1.4 öğretmen. Ne yazık, bu öğretmenlerin ancak binde 2 si, yani topu topu 15tanesi, Yüksek Okuldan yetişmiştir. Beri yanda Köy Enstitülerinden yetişenler, yine 1945-946 yılı istatistiklerine göre, öğretmen sayısının yüzde 25,4 ünü teşkil etmektedirler.

Bu rakamlar gerçeği apaçık olarak önümüze sermektedirler: Türk halkının en geniş kitlesi köylerde yaşamaktadır. Türkiyemizdin kalkınması okuyan oranının çoğalmasına ve bu da okul ve öğretmene bağlı bulunmaktadır.

Şehirli öğretmeni köyde yaşatmamız elimizde olmadığına ve köylüyü şehre taşıyıp okutup, bozulmuş tipler halinde geri köye çevirmeninin (bunun mümkün olduğu da savunulamaz ya) zararlarını bildiğimize göre önümüzdeki tek yol kalıyor.

Köylüyü köyden yetiştirdiğimiz ışıklarla aydınlatmak Enstitülerde küçük kardeşlerimiz insanüstü bir gayretle günde sekiz saat ders görüp, okuyup, çalışıp didinerek kendilerini yurt uğruna harcamaktadırlar. Günde 8 saat ders başka hangi Eğitim okulunda vardır? Edebiyatın yanında fizik, fiziğin yanında sağlık, onun yanında marangozluk, yanında kazma sallamak, tarlada çalışmak, yanında askerlik, kooperatifçilik.. Yoksa Enstitüyü bitirenlere verilen aylık mı çok gelir bu dili kirli Baylara? merak ederim. Ben, çok samimi söylüyorum, utanıyorum bu 75 in sözünü ederken. Bu en kutsal davayı baltalamak, en doğru anlamiyle, vatan kötülüğüne çalışmak demiktir.

Çünkü 35.124 nufuslu koca Hakâri ilimizde ancak 7 köy öğretmenimiz var (bu sayı 1941-42 yılında 9 du) ve çünkü 1945-46 yılı istatistikleri bize o yıla kadar Türkiyemizdeki bütün köy okullarından diploma alan öğrencilerin ancak 99.411 olduğunu öğretmiştir..

Bu rakamlar karşısında titrememek elde değil. Ama..

Ama kocaman, erişilmez anıtlar halinde yükselen Enstitüler bizi kötümserliğimizden sıyırıp, yeni yeni umutlara, iyiye güzele götürüyor..

Vatan Aşkı Yer Etmiş Kalbimizde

Bütün arkadaşlar birden dağılıverdik
Veda ettik; doğduğumuz memlekete
Hasret ne vakte kadar, bilinmez?
Kimimiz İstanbula gitti, mekteplerine
Kimimiz parasız-pulsuz dolaşır İzmirlerde.
Nerede akşam, orada sabahı eder,
Kimimiz hudud boylarında asker.
Kimimiz Anadolu köylerinde vazifede
Günlermi geçer?
Ama, cümlemiz, cümlemiz memleket hizmetinde
Cümlemiz memnun yaşamaktan.
Vatan aşkı bir kere yer etmiş kalbimizde.

Basri ŞENER

TÜRKİYE HARİTASI

Bahsetmek isterim gecelerinden
Bu haritada yıldızlar unutulmuş
Uzaklık karanlık, sessizlik
Bu haritada unutulmuş.

Yağan yağmurların, bulutların
Dağ başlarındaki nefesi
Unutulmuş, korkulu rüzgârların
Nehirlerin ovalar boyunca hikâyesi.

Unutulmuş kocaman kayaların gölgesi
Vadilerdeki o bitmez sessizlik,
Bozkırların yayvan boşluğu
Gece kuşlarının garip sesi.

Unutulmuş.. gene zaman geçiyor
Gene ağaçlar büyüyor gittikçe
Kımıldamıyan Anadolunun içinde
Gene çocukların saçları uzuyor,

Şimdi gece.. bahçelerde gece
Ovaların üstünde steplerde,
Köylerin kıyılarında öylesine
Gene çeşmeler, akıyor

Türkiyemin haritası
Gecelere göre yapılmamış
Ne göğünde bulutlar var,
Ne köylerinde karanlık

İnsanların parlıyan gözleri
Hatırlanmamış.

Talip APAYDIN

Köy Enstitüleri, 1949 17 Nisanına 21 kardeş olarak giriyorlar. Kepirtepe'den Cılavuz'a, Akpınar'dan aksu'ya kadar Türkiye'nin dört bir köşesine uzanan 21 Köy Enstitüsü, vatan haritamızı, kendilerine has renkleriyle süslüyor. Öyle bir kumaş dokunuyor ki alın teri, göz nuru, cehaleti yenmek azmi., köye ışıkolmak isteği tel tel, yumak yumak memleket sevgisi çözgüsüne argaç oluyor.

1945 yılında yapılan bir araştırmaya göre sayısı 34061 olan muhtarlıkradan 21420 sinde okul yoktur. Bu köylerde oturup da Cumhuriyetin feyzini bekleyen vatandaşların sayısı 6471 939 dur. Yüzde nisbetiyle söylenecek olursa, muhtarlıkların %62,9'u okulsuzdur. (Köyler İstatistiği, Ankara, 1948) .

Her geçen yılla, bilginin ışığını köylere götüren genç öğretmenlerin sayısı kabarıyor. 1945-946 ders yılında Enstitülerin, daha Önceki yıllardaki mezunlara - ki sayısı dört binin üstündedir 1460 genç insanı kattığını görüyoruz. (İstatistik yıllığı, Ankara 948.C. 16, Sf. 192)

Köy meselesini Türkiye meselesinin ta kendisi sayanlar için, millet hayatımızın umutlu bir sayfası açılmıştır. Köy Enstitüleri cehaletle savaşta, karınca kararınca, memleket hizmetindedirler. Bu gün enstitü çevrelerinde ve bazı aydın gönüllerde kutlanan 17 Nisan bayramı, milletçe şuuruna varılan bir büyük bayramın mânasını elbette kazanacak..

Gerçek hizmet, zamanla kıymeti takdir edilecek tek gayrettir.

Kepirtepe Köy Enstitüsü Öğretmenlerinden

Cavit Orhan TÜTENGİL

İlk Öğretim Dâvamız ve Köy Enstitüleri

Ahmet Köksal

Cumhuriyet memleketimizi karasapanla, kağnı ile iş gören kara bir bilgisizliğin, kör bir taassubun içinde kıvranır, her bakımdan geri bırakılmış ve yoksullaştırılmış bir yurt halinde buldu. İstiklâl savaşından sonra yeni bir savaş, yüzyıllardır batı uygarlığı ve tekniği ile aramızdaki uçurumu gittikçe derinleştiren her türlü geri kalmışın kaynağı bilgisizliğe karşı gerçek bir başarı savaşı bizi bekliyordu. Bu yeni bir inancla memleketin yeni mektebi asıl kurtuluşu olacaktı.

Milli Eğitim gücümüz Atatürk'ün «hükümetin en feyizli ve en mühim vazifesi maarif işleridir» diye yol göstermesile daha başlangıçtan bütün milleti okur yazar etmeyi amaç edinmişti. İlk öğretim ışığını bütün yurt yüzeyinde en uzak köşelere, en unutulmuş köylere kadar ulaştırmak bizim için var olmanın ve yaşamanın devam ettirmenin temel şartı sayılmıştı.

Gerçeten çağdaş uygarlık düzeyine (medeniyet seviyesine) kavuşmanın ve yüzyılımızda; ekonomi, teknik, bilim, siyasa, güzel sanatlar gibi uygarlık adına değer olarak bilenen ne varsa hepsine erişebilmemiz her şeyden önce çoğunluğu okur yazar bir millet oluşumuza bağlı idi. Nüfusumuzun yüzde sekseninin köylerde yaşadığını düşünürsek, daha açık bir deyimle; yüzyıllardır insanlık kültüründen bir pay alamamış on binlerce köyümüzü, milyonlarca köylümüzü dünyanın ileri milletleri arasına çıkarmanın, onu lâyık olduğu refah kaynaklarına sahip etmenin başında ilk öğretim dâvamızı bütün azmetiyle yürde yür gerçekleştirmemizin geldiğini söyliyebiliriz.

Esaslı ve köklü çareler bulunmaması yüzünden ilk öğretimin yurt ölçüsünde en geniş ölçüde uygulanması işi uzun yıllar gecikti. Köy Enstitülerinin kuruluş tarihi olan 17 nisan 1940 da (40000) Türk köyünün Milli Eğitim durumu şöyleydi:

«13 milyonu geçen köylü nüfusunun çocuğunu okutmak için 6 bin okulda ancak 8 bin öğretmen vardı. 35 bin köyü okula kavuşturmak için, 1936 da girişilmiş eğitmen yetiştirme teşebbüsünden ve üç köy öğretmen okulunda 600 kadar öğrenciden başka bir hareket yoktu.» (İlk Öğretim dergisi, 15 Mayıs 1946, sf. 2862)

17 Nisan 1940 da kabul edilen 3803 sayılı Köy Enstitüleri kanunu ile bütün Türkiyede ilk öğretim seferberliğine girişilmiş ve ilk hamlede doğudan batıya yurdun yirmi yerinde kurulan 20 Köy Enstitüsü ile okulsuz bulunan 35 bin köyümüzü en yakın gelecekte okula ve öğretmene kavuşturmanın çaresi alınmıştır.

Şimdiye kadar bu Enstitülerimizden yetişmiş olan (9400) öğretmen, (900) sağlık memuru (8000)i aşan eğitmen bugün köylerinde vazifeleri başındadırlar.

«Yirmi Köy Enstitüsünde son ders yılı içinde okuyan 14936 öğrenciden bu yıl olduğu gibi, her yıl yetişecek 2000 öğretmenle okulsuz köylerin öğretmen ihtiyacı kısa bir zamanda karşılanmış olacaktır.»

İlk öğretim dergisi 1 Kasım 1948, Sf. 3393)

Köy Enstitülerini şimdiye kadar Türkiyede öğretmen yetiştiren diğer okullardan ayıran farklardan başlıcası; bu Enstitülerin klasik öğretmen okullarında belletilen genel ve mesleki bilgilerle yetinmiyerek daha yapıcı ve yaratıcı ruhta insan yetiştirmesi, yüzyılımızın iş pedagojisi ilkelerine dayanarak öğrencilerinin kafasını bedeni ile beraber işletmesine önem vermesidir.

Köy Enstitülerinden çıkanlar yalnız yurt çocuklarına okuma yazma öğretmekle kalmıyacak, onlarla beraber okulunun duvarını örecek işliğini yapacak, köylünün bataklığını kurutacak, fidanlığını dikecek toprağını da işleyecektir. Köy öğretmeni köyün kalkınmasında her yönde yararlı ve örnek bir öncü olacak.

İsmet İnönü «Köy Enstitüleri Cumhuriyetin eserleri içinde en kıymetlisi ve en sevgilisi sayıyorum» demekte ne kadar

(Devamı 7 inci sahifede)

Memleketin sahibi hakikisi ve efendisi hakiki müs... köşesine sevkederek kanlarını akıttığımız, kemiklerini ... emeklerini ellerinden alıp israf eylediğimiz, bunca fed... ve cebbarlıkla uşak menzilesine indirmek istediğimiz... vaziyetimizi alalım.

KÖY ÇOCUĞU

Ne zaman Köy Enstitüleri lâfını duysam heyecanlanırım. Ama neden? Sevinçten mi? Korkudan mı? Yoksa daha başka cinsten şeylerle mi? Bana kalırsa bunların hepsinin de payı var.

Büyük bir sevinçle heyecanlanırım; çünkü kanaatimce Cumhuriyetin, köylü Anadoluya (Nufusun %80 i köylü olduğuna göre bu tabirim mazur görülsün) yaptığı en büyük, hayır hayır en muazzam, hizmet Köy Enstitülerini kurmasıdır. Onun derdini teşhis hususunda şimdiye kadar verilen kararların en isabetlisi; köyü, kendinden olmayan kimselerin, asırlardanberi ancak ve ancak yerinde saydırabilmiş olması ve tedavisi için de, köyün kendi öz çocuğunu, yetişip ve yetiştirmeye memur etmek kararıdır.

Büyük bir korku ile heyecanlanırım; çünkü bizde, tatbikat hattâ tatbikatının teferruatı üzerindeki en ufak hataların ve tartışmaların, esas prensibe hücum için onu kökünden yıkmak gerektiğini ifade etmek için kâfi geldiğini görüyoruz.

Üçüncü olarak daha başka cinsten heyecanlanırım sebeplerden bahsettim. Evet bunlar korku değil; sevinç de değil. Fakat bakir ormanların topraklari gibi, düşen her tohumdan hayat fışkırtan bakir dimağların, insanları hayretlere boğan bilmek iştiyahları ve hamleleridir. Bunu okuyucularıma biraz olsun anlatabilmek için, Enstitü mezunu bir köy öğretmeni arkadaşımın anlattığı şu iki hatırayı buraya alacağım:

Öğretmen bir gün hayat bilgisi dersinde çocuklara telefonu anlatıyor, Köyde mini mini bir yavruya öğretebileceğini umduğu kadar bilgi verip, canlandırabildiği kadar da telefonu bir kaç çizgiden ibaret resmini kara tahtaya çizdikten sonra, mini mini, fakat gözleri zekâ ka

İyi Günlerin Bayram Olan Sevinci

KAMAN DAĞI sevinçlisi ve dâvalar gönüllüsü, sevgili yurdumun becerikli insanı İNÖNÜ'ye

Gel benim deniz gözlüm,
Ver elini elime.
Küflensin damlarda,
Çürüsün kağnılar.
Yüreğim kanatlandı,
Uçuyor arzularım.

Gül benim üzüm gözlü karım;
Gül, Raman'da petrol var.
Değişti benzi yurdunun,
Bir bayram havası var göklerinde
Yolları daha güzel,
Daha lezzetli olacak üzümler.
Atları daha canlı,
Daha şen olacak düğünü gençlerin
İnsanlarımız
Ter bile kokmıyacaklar
Onlar taze kokular gibi
Güzel yaz akşam'arı gibi.
Onlar balıklar gibi;
Tertemiz ve dinç olacaklar.
Gönüller uçabilir, erebilir ötelere.
Daha fazla kabarabilir bağrımız,
Ve rüzgâr daha fazla serinletebilir bizi.

Bademlerimiz çiçek açtı yeniden
Güzelleşti benzi yurdunun
Bundan böyle,
Atlarımız daha hızlı kaçabilir.
Motorlarımızın daha gür çıkabilir sesi
Ve daha erken dolabilir, fakirlerimizin kesesi

Fakir BAYKURT

Geçmişi Anış

Dostum Ö. ÜÇPINAR'A

Ne kadar dargındık birbirimize?
Neydi o günler,
Nasıldı halimiz?
Bölüşemediğimiz hangi arsa,
Hangi apartımandı?
Vay senin haline..
Vay benim halime..

Mehmet CİMİ

HİKÂYE:

Ana, Baba v...

Mart martladı martlıyacak, tavuklar yumurtaladı yumurtluyacaklardı. Güneş batalı hayli olmuştu. Uzaklardan ecitmeci ve saklanbaç oynayan çocukların heyecanlı, aceleci sesleri ve ayak patırtıları duyuluyordu. Hava inadına sakin ve durgundu. Gökyüzünde tek bir bulut yoktu. Batı tarafta iki tane sönük yıldız görünüyordu. Hafif bir bahar kokusuna; köyün sokaklarından akan çamurlu, insan ve hayvan pisliklerile karışık sarı suların kekremsi ve genzi gıcıklayan, tuhaf kokusu karışıyordu. Köy, şimdiye kadar görülmemiş kışlardan birini atlatmış ve bu kurtuluşun şerefine uzanıvermiş gibiydi!..

Şimdi koskoca çatalkapılı bir evin yanında sığıntı gibi duran saz örtülü bir evdeyiz. Ana bir bulamaç pişirmiş sofraya sunmuştur. İdare kandilinin sönük sarı ışığı altında, uzun uzun boyunlu ve kocaman kocaman kafalı yedi gölge belirmişti saz duvarlarda. İhtiyar sarı okuz, tenbel tenbel geviş getiriyor ve koşum işlerinde ona eş olan boz eşek, durmadan kaşınıyor, yelleniyor ve yemek yiyenlerin burunlarına sarı, kekremsi, iyodumsu bir koku salıyordu.

Baba, kırkına varmadan altmış boylamış, uzun boylu, iri-yarı yapılı, kıllı kalın pençeli, seyrek sakallıydı. Askerden bu güzün dönen büyük oğlan, biraz ince yapılı ve sarışındı. Büyüğün küçüğü ise, tıpkı babası gibi, hatta babasından birazda geniş omuzluydu. Onaltısını yeni dolduran ortanca, en büyük oğlanın bıkdemiş burnundan düşmüştü. Küçük ve en küçük oğlanlar, babalarına benziyorlardı. Sadece mayıl mayıl bakışlarını analarından almışlardı. Baba'dan iki yaş büyük olan Ana, sessiz ve hemen hemen daima dalgındı. Başından hiç eksik etmediği erimiş ve buruşmuş gülkurusu bir örtü taşırdı. Kocaman kocaman elleri, çatlak çatlaktı.

Az ve öz konuşurdu. «Hava iyi» derdi, yahut «bu yıl, yılın ağzı kötü» derdi. Bazan: «onu Allah bilir», bazanda «onuAllah bile bilmez» derdi. «Aş hazır» derdi. Karakazanı kaynatır, evi, ahırı süpürür, sırasında ırgatlığa gider, sırasında hayır sahibi (!) komşulardan yün alır bükerdi. Baba'nın gözünün içine içine bakardı daima.

Baba'nın gözlerinden «kalk gidelim» okunurdu. Vurmak ve canı sıkıldıkça kullanmak, rastgele yere vurmak için, iki elinde iki yumruğu iki varyoz gibiydi.

Deyyuz, diyordu Baba, deyyuz hacca gitmiş de bir boh olmuş!

Ağa'sından, yani büyük biraderinden bahsediyordu. Ağa'sı olacak Molla Osman, köyün en paralı ve en çok toprağı olan adamıydı. İki kere hacca gitmiş ve hacı üstüne hacı olmuştu. Kim (5) lira ödünç istese hemen:

— Toprak?.. derdi, ve (5) liralık senede mutlaka bir toprak parçası isterdi rehin olarak!

— Toprak?, olsunda göt [illegible] kadar olsun!..

tahsil olan köylüdür. Yedi asırdanberi cihanın dört
yabancı topraklarda bıraktığımız ve yedi asırdanberi
akârlıklarına ve ihsanlarına karşı küstahlık, nankörlük
bu asil sahibin huzurunda bu gün ihtiramla hakiki
ATATÜRK - 1928

...U YETİŞİYOR

...yıldırımları saçan Ömer, ...ğında köy odasından söküp getirdiği telefonu sımsıkı tuttuğu halde öğretmenin karşısına dikiliyor ve aynen şunları söylüyor:

— Öğretmen dünkü dersi iyi anlamadım. Şunu bana öğret.

Gine aynı köy okuluna birgün müfettiş geliyor. Okulun tatbikat bahçesini, işliğini gezdikten sonra derse giriyor. Çocuklar matematik dersindeler. Müfettiş bu yumurcakların neler öğrendiklerini merak ediyor; ve tahtaya kaldırdığı içlerinden herhangi bir öğrenciye

— Oğlum, diyor... tahtaya üç tane kutu yap. Çocuk kara tahtaya yanyana üç tane dörtgen çiziyor. Müfettiş devam ediyor.

— Birinci kutunun içerisinde bir kilo barut var; üzerine 1 yaz; (çocuk yazıyor) ikinci kutuda iki kilo şeker var onun da üzerine 2 yaz; (çocuk yine yazıyor.) üçüncü kutunun içerisinde de beş kutu kibrit var; onun üzerine de beş yaz. Çocuk söyleneni yapıyor, ve müfettiş sorusunu tamamlıyor.

— Şimdi bir kilo kilo barutumuz, iki kilo şekerimiz ve beş kutuda kibritimiz var. bunların hepsini altalta yaz ve topla bakalım kaç eder?

Çocuk hiç düşünmeden ne yapıyor biliyormusunuz? Kibrit kutusundan aldığı bir ok'u uzatarak barut kutusuna dokundurduktan sonra

— Yangın var! okulumuz yanıyor arkadaşlar! Diye bağırıp kapıdan dışarı fırlıyor.

Müfettiş hiç beklemediği bu cevap karşısında hayretten ağzı açık, bu olup bitenlerin bir izahını bekler gibi öğretmene bakıyor, Fakat öğretmende hayret ve hayranlık içinde...

Şimdi hatırınıza bir ihtimal geliyor, acaba daha evvelki derslerde öğretmen buna benzer bir lâtifemi yaptı. Aynı ihtimal müfettişinde aklına geliyor ve onun için öğretmene daha önce buna benzer birşey söyleyip söylemediğini soruyor. Genç ve idealist öğretmen arkadaşım beni temin ettiği kadarmüfettişide temin ediyor.

— Hayır.

Bu hatıradan sonra yazıma hiç bir şey ilâve edemiyeceğim. Zira mini mini bir köy yavrusu, köyün değerini sizlere en beliğ bir lisanla anlatmıştır.

Ondan sonra bana konuşmak değil susmak düşer.

Sami ÇELENK

...e Çocuklar

Çipil çipil iki tane gözü ve çenesinin altında bir tutam ak sakalı vardı. Ödünç verdiği paralara rehin olarak senede geçirdiği toprak parçalarını, allem eder, kallem eder mutlaka satın (!) alırdı.

— Satalım senin bu tarlayı, Hasan ve yahut Hüseyin yağrum derdi. İşde ektiğin tohum, al aldığın ürün belli, yazıkemeğine?.. Ve içinden ilâve ederdi: «Toprak olsunda göt içi kadar olsun!.»

Baba, Ağa'sına galiba beş on kuruş için başvurmuştu. Sarı öküze bi reş alacaktı, şöyle ayakmalı kelelerden.. Boz eşek gocunmuş, pis pis kaşınıyor ve yallenip duryordu. Fakat:

— Toprak? Demişti Ağa'sı, rehine koyacak var mı bir parçan?

Ah aksi şeytan. Baba'nın bir avradı ve beş tanede oğlu vardı. Bir Sarı öküzü, pis pis kaşınan, durmadan yellen bir ihtiyar boz eşeği vardı.. Ve birde evet birde kara canı vardı!.. Fakat bir parça toprak?

Baba, babasını tanımıyordu Ağa'sının, üç biraderinin yanında büymüştü. Evlendikten sonra:

— Haydi demişti Ağa'sı, haydi. Sana birde kısrak gibi avrat aldım. Hisseni düğününe başlığına harcadım. Çekil şu bir göz yerde çalış benim için de bele avradını. Bu ... na baban olsa yapmaz?..

— Deyyuz diyordu Baba, deyyuz pezevenk sanki hacca gitmişde boh olmuş.

Babanın gözleri çakmak çakmaktı. Ana oturmuş ip bükü...yor, büyük oğlan çakıyla ağaç yontuyordu. Büyüğün küçüğü, ayakta ve iki eli iki varyoz gibi iki cebinde duruyordu. Ortancanın küçüğü:

«Buzdan ırmakları var
Billûr kaynakları var
Gezsen Anadoluyu»

Diye bir şiir okuyor ,ortanca onu dinliyor ve en küçük oğlan uyuyordu.

— Deyuz.. Diyordu Baba, deyuz pezevenk sanki hacca gitmişde boh olmuş!..

Büyüğün küçüğü, ayakta ve iki eli iki varyoz gibi iki cebinde duranı, dışarı çıktı ve yarım saat sonra geldi. Elinde bir şey, vardı, Ve bu, büyücek bir beyaz şalgama benziyordu.

Elindekini yere, Ana'nın Baba'nın ve diğer çocukların ortasına fırlattı... Ana bir «Aaaahh!» çekti. Büyük oğlan ağaç yontmayı bıraktı.. En küçük uyuyor onun büyüğü bir şiir okuyor ve ortancası onu dinliyordu!..

— Aaaaahh! Dedi Ana yıktın evimi Musa'm?..

Baba'nın gözleri çakmak çakmaktı. Ve Musa'nın iki eli iki varyoz gibi iki yanında sallanıyordu..

Ağanın kellesi önlerindeydi. Hiç demir parçası kullanılmadan çekilmiş ve koparılmıştı. Gözleri çipil çipil ve sivri çene'nin ucundaki bir tutam ak sakal mitir mitir ediyordu..

— Toprak? Diyordu sanki toprak olsunda göt içi kadar olsun!..

Dışarıda gök sakin sakin ve yıldızlar parıl parıldılar!..

Ali DÜNDAR

Bir Kaç Satırla Köy Enstitüsü

İvriz Köy Ens. Türkçe Öğretmeni
A. İhsan BEYHAN

Köy Enstitüsü.. Köy kalkınma dâvasını ilköğretim dâvasını ...... teşekkül Kuruluşundan beri üzerimde ...... gelişmesiyle bahtiyar olduğumuz yuva. Sana bağlılığımızı ......

Muhabbetin iliklerimize sinmiş. Sen ...... bendenbiliyorum. Amma ne yazık, seni ağızdan duyanlar, yazılardan öğrenenler lâfını etmişler. Beğenmişler diye kendini uzun uzun methetmediğin kabahatin oldu. Halbuki çokları meydanda oyununu görüp şarkını işitip teşkil koşladdardı. Sonra, sonra yoksa, sırtına giydiğine elinin nasırına bakıp dudak mı büktüler? Kimbilir, belkide üzerine aldığın işi karıncavari gayretinle, sabır ve sükût içindeki faaliyetinle bağdaştırmadılar, Ne yapsalar? bir kere büyük işler için büyük büyük sözler işitmeye alışmış olanlarca bu böyledir.

Sen Enstitüm, köyün öğretmenine dülgerlik, demircilik, yapıcılık, çiftçilik öğrettin. Yalnız ne yazıkki Babali efendisi olmayı öğretmedin. Köyde okulun kırık sırası, yıkık duvarı, bakımsız yarlası ve okuyup yazma bilmeyen körpe dimağları, kolunu sıvıyanı kendi dil kendi yaşayışı içinde seslenemi öğretlemekteydi. İşte bunun için sen işile öğretimi bir kişide topladın. İşte böyle, kadirbilircesine hareket ettin, hareket ettin de koskocaman bir işte yol alırken tökezlediğini zannettikleri birkaç misali ancak gösterebildiler.

Köyden fidan aldın, teknik ve eğitim alanında büyüttün; tekrar getirdiğin yere götürüp örnek ağaç olarak diktin. Evet, senbu asrın hızına, gidişine uygun olarak binlerce ve binlerce köy çocuğunu milletin efendisi köyünden alıp efendi yetiştirdin. Köyede okuyup yazma -işini- başkalarının feragat duygusu ile yaptığı veya yapmağa kalkıştığı bu işi-sen başlıca ve en tabii vazife saydın Hem öyleki: milletinin halini bildinde kendi barınağını kendin yaptın, yiyeceğini kendin yetiştirmeye çalıştın Velhasıl Enstitüm, senTürk köyüne örnek oldun, ilâç oldun, dava oldun. Bu böyleyken senden ne umdular da nebulamadılar?

Bizler zamanla yatağın daha derinleştireceğine, çoğaltan ... yaklaştıracağına, hızını artıracağına iman edenlerdeniz. Çünkü senin damarların bütün hasletine inandığım Türk Milletinden. Türk köylüsünden gelmektedir. İnanmıyoruz ki bu milletin sağduyusu yüz kızartacak kötülüklere asla sapmıyacak kadar sağlamdır.

Ergeç, bir işin kötü tarafını bulmak için imanı kötüye kullanmadan vazgeçildiği takdirde, sen de Cumhuriyetimizin milletimizi medeni seviyeye ulaştıran inkılâplarının en önemlilerinden sayılacaksın. Bu millet seni de taktir etmeyi, hayırlı yolundaki hız ve gayretini desteklemeyi millî vazife bilecektir; seni de bağrına basacak, şanlı tarihimizde senin de bir yerin alacaktır.Ta ki Tanrım seni tarih ve millet huzurunda vermekte olduğun imtihanda muvaffak ve muzaffer eylesin

GÜNAH

Şehrin kenarındaki
Derme-çatma damlarda
Dün bir günah işledi gelinler

Şehrin kenarındaki
Derme-çatma damlarda
Bugün bir kundak sarıldı
Günahtan beter

Abdullatif M. ÜNSAL

Ey Türk !

Atalarımızdan yadigâr kalmış bize
Kepirte'den Erzis'e.
Palurdan Seyhan'a kadar bütün vatan.
Çanakkale'de, Sakarya'da yatan
Ve Türk milletinin kalbinde uyuyan
Büyük asker sesleniyor işte bize:
«EyTürk! kendine dön»
«Arslan tavşan yavrusu doğurmaz»

Tahsin MİNAS

HATIRLAMA

Geçmiş günleri hatırlıyorum.
Şimdi burcu burcu hakta burnuma.
Etime, kemiğime, kanıma
Ruhuma bile işledi...
Artık çıkmaz bu koku
yar kokusu,
Ana, bacı kokusu,
Vatan, hürriyet kokusu;
Hayat kokusu...

Ahmet TUNCEL

Enstitülu Kardeşlerime

Köy Enstitüleri kanunu bilindiği gibi 17 Nisan 1940 ta kabul edildi. Bugün bizim büyük bir bayram günümüzdür. Milli Şefimiz sayın İnönü:

«Köy Enstitülerini Cumhuriyetin evleri içinde en kıymetlisi ve en sevgilisi sayıyorum. Köy Enstitülerinden yetişen evlâtlarımızın muvaffakiyetlerini ömrüm oldukça yakından ve candan takip edeceğim.» demekle davamızın büyüklüğüne işaret etmiş ve bizlere kanat germiş bulunuyorlar.

Sevgili vatanımızın korkhini aşan köylerine öğretmen sağlıkçı hazırlayarak en kısa bir zamanda köydavasını gerçekleştirmeye azmeden büyüklerimize şükran ve bağlılık duygularımızı bir daha tekrar etmek-

Köy Enstitüsü öğrencilerinden
Ziya ERTAN

Köy Dâvamız

Kendilerini köy dâvasına, halk ve hakikat yoluna verenleri şüpheli insanlar olarak değil, bu vatanın en vefakâr ve en vatansever evlâtları olarak tanımalı ve bağrımıza basmalıyız

Mustafa BAYDAR

25 şubat 1945 de Başbakan Şükrü Saraçoğlu, Ankara Halk evinde vermiş olduğu bir söylevde Türk köylüsünü, gerçeği gören bir göz ve yine gerçeği söyliyen bir dille aşağıdaki şekilde anlatmıştı:

«Arkadaşlar! Türk Devleti denilen büyük varlık kendi temelini teşkil eden Türk köylüsünden ve Türk köylüsünden yalnız ve yalnız fedakârlık istedi. Türk köylüsü de yüz yıllardır malını, canını seve seve veriyor ve vermekte devam ediyor.

Okadar ki bugün köy de, köylü de derin yaralar ve yoksulluklar içinde acınacak bir hâle düşmüştür. Şimdi sıra gelmekle beraber köyün ve köylünün yaralarının sarılmasına ...»

Bu bugüne kadar biraz da köyün edebiyatını yaptık. ... manzarasından, billûr ırmaklarından bahsettik. Köyün realitesine inmek istiyenleri şüpheli bakışlarımızla ürküttük.

Şu son yılarda bazı gazeteler, dünyanın öbür ucuna muhabirler gönderdiler. Oraların adım, adım gezdirdiler. Bu şekilde sütunlar dolusu sahifeler dolusu yazılar ve ... resimler bastılar. Şüphesiz ki dünyayı mukayeseli ve ... tarzda tanımak için diğer milletlere ait bilgi edinmek bizim için faydalıdır. Fakat bundan evvel veya bununla beraber memleketimizi adım, adım gezmek ve kendi imkânlarımızı yerinde tanımak çok daha faydalıdır.

Yakup Kadri, «Yaban» isimli kıymetli eserinde köyün nasipsizliğinden, bakımsızlığından, cehaletinden, taassubundan, hastalıklarından bahsettikten sonra bunun sebebini ve sorumluluğunu, eserin kahramanı Ahmet Celâl vasıtasiyle T... yerine yükler:

«Bunun sebebi, T... sen, sen sensin. Bu viran ve bu yoksul insan kütlesi için ne yaptın? Yıllarca, yüzyıllarca onun kanını emdikten ve onu, bir posa halinde katı toprak üstüne attıktan sonra, şimdi de gelip ondan tiksinmek hakkını kendinde buluyorsun. Anadolu halkının bir ruhu vardı, nüfuz edemedin.

Bir kafası vardı, aydınlatamadın. Bir vücudu vardı, besliyemedin. Üstünde yaşadığı bir toprak vardı, işliyemedin. Onu behimiyetin, cehlin ve yoksulluğun ve kıtlığın eline bıraktın. O, katı toprakla kuru gögün arasında bir yabani ot gibi bitti. Şimdi, elinde orak mı? Ta bil ellerine batacak, tabiî ayaklarına batacak. İşte, her yanın şerha, şerha kanıyor ve sen, acıdan yüzünü buruşturuyorsun; öfkeden yumruklarını sıkıyorsun. Sana ıstırap veren bu şey, senin kendi eserindir.»

(Yaban, 932 Sh. 165-166)

Ne yazık ki Anadolu'nun atan nabzının, duyan kalbinin ve mustarip ruhunun bir ifadesi olan bu eserin, Almancaya çevrilmesinden bir müddet sonra Türk yazarlarının önemli bir çoğunluğu Yakup Kadri'ye ateş püskürdüler. Onu ne ile itham etmediler?

Memleketi pembe gözlükle görmiyen, hakikati söyleyen, memleketin ıstıraplarını kendi acısı imiş gibi duyan namuslu vatandaşlara leke sürmiye kalkarsak bu milletin hali nice olur?

Aynı eser için, Alfred Rosenberg'in gazetesi olan «Volkischer Beobachter»in, «Yaban memleketini çıldırasıya seven bir insanın gözyaşlarıdır» diye yazdığını Almanya'da tahsilini yapan bir arkadaşımızdan işitmiştim.

O Yakup Kadri ki, 1928 de kendisile mülâkata gelen Yeni Kitap mecmuasının muharrirlerinden M. Salâhattin'in, «— En fazla beğendiğiniz yazılar hangisidir?» sorusuna şu cevabı vermiştir:

«— Size belki garip gelir. Fakat edebî bir kıymet vermediğim halde en beğendiğim yazılar, İkdam'da Millî Mücadele esnasında yazdığım gündelik yazılardır. Bunlar vatanın müdafaasına taallûk etmek itibarile bence bilhassa kıymetlidirler. O zaman hatırlıyorum, her makalemin intişarı akabinde bir çok münevver gençler, orduya mensup zabitler matbaaya kadar gelip beni tebrik ederlerdi. (Yeni Kitap, No. 15)».

Memleketimizi bir uçtan diğer uca kaplıyan 40 bin köyün kalkınması, üç kudretli elin beraberce çalışmaları ve birbirlerini desteklemelerile mümkün olabilecektir. Bunlar da eğitim kalkınması, sıhhî kalkınma ve ziraî kalkınmadır.

Eğitim kalkınması, her ne pahasına olursa olsun ilköğretim seferberliğinin başarı kazanmasına bağlıdır. İlköğretim alanında asker ocağından da en büyük ölçüde faydalanmak zorundayız. Her yıl yüz binlerce gencin köyüne okuma yazma öğrenmiş ve dimağları nurlanmış bir şekilde dönmeleri memleketimizin bünyesini hissedilir bir şekilde sağlamlaştıracaktır.

Finlandiyalı subaylar, askerlik hizmetlerini bitirip te evlerine dönen askerlerine şu sözleri söylerlerdi:

«Geldiğiniz yerdeki insanlar köstebek gibi toprağın içindeki kovuklara sokuluyorlardı. Bunlar insanca hayatın nasıl olduğunu ne öğrenmişler ne işitmişler ve ne de kitaplarda okumuşlar. Sizler de köstebek gibi oradan geldiniz.

Köstebeklerin yanına tekrar köstebekler gibi gidip o deliklere tıkılacak olursanız asıl ... yapırsınız. Siz oraya yeni hayatın müjdecileri sıfatile avdet edeceksiniz. O tenha köşelerdeki insanların ruhlarını uyandırınız. Orada yeni bir ordu teşkil ediniz. Bu ordu sulh, sükûn, medeniyet ve mesai ordusu olsun. (Beyaz Zambaklar Mem. 936, Sh. 76) ».

Eğitim kalkınmasının temeli nasıl ilköğretim savaşı ise, sıhhî kalkınmamızın temeli de sıtma savaşıdır. Yurdumuzda çalışan kolları illetin takatten kesen, sonra da sahiplerini yere seren bu âfetin kökünü kuruttuktan sonra sıra, sıhhî kalkınmanın diğer icaplarına gelecektir.

Ziraî kalkınmanın da temeli toprak kanununun en iyi bir şekilde düzenlenmesi ve uygulanmasile olabilecektir. Herhangi bir vilâyetin köylerini geziyorsunuz. Bu köy kimindir diye sorduğunuzda bilmem hangi ağanın, bey'in veya mebusun diye cevaplar alıyorsunuz.

Hayır, bir kaç kişinin ağalığı, beyliği veya nüfuzu yüzünden asil ve feragatli Türk köylüsünün efendiliği zedelenemez.

Kendilerini köy davasına, halk ve hakikat yoluna verenleri şüpheli insanlar olarak değil, bu vatanın en vefakâr ve en vatansever evlâtları olarak tanımalı ve bağrımıza basmalıyız. Millîyetçilik milleti sözle değil, işle ve eserle sevmek demektir. William Pitt'in dediği gibi vatanperverlik kalbin çaptığı yerdedir.

BİNBOĞA KÖYLÜLERİ

Aylar aydan, yıllar yıldan kör geldi,
Yılmak bilmiyorlar Binboğa köylüleri.
Kulaç kollarını gere gere
Bıyıklar kıvrık, çarıklar kıvrak
Kadınlar süpürge yaptı saçlarını
Çoluk çocuğu doyurmak için
Erkekler meşe sabanı yaptı tırnaklarını
Avuç kadar yer koymadılar ektiler
Binboğa yamaçlarını.
Kar kalktı, başladılar çalışmaya
İkinci kar yağana kadar
Yine de karınlarını güç doyurdular.
Takatları kalmadı artık.
Ekinler susuzluktan kurudu
Çocukların artmadan karnı şişti
Kollara iplik sağlıyacak
Hoca bile bulamadı busene
Kimseler bilmedi derdini
Aylar aydan yıllar yıldan kör geldi.

Esef IŞIK

Resimlerle Köy Enstitüleri

Her iki yanlarında Türk bayrağı dalgalanırken Enstitülüler Beden Eğitiminde-ler

Bu kocaman çatıyı Enstitülü öğrencilerin yaptıklarına inanılmaz.

Taş parçaları ile oynayan bir küçük çocuk sanılır.

Yer sarsıntısı Lâdik Koy Enstitüsünü yerle bir etmişti. Kış ortası açıkta kalanların barınmaları için, diğer Enstitülerden gelen imdat ekipleri acele tahta barınakları yaptılar. Felâketzede kardeşlerini bir an önce barınağa kavuşturmağa çalışan Yıldızeli ekibinden bir kaç öğrenci izleri başında

Su tesisatında çalışan öğrenciler

Temsil kolu çalışmaları "Yalancı" (C. Goldoni)

Gene Temsil kolu çalışmalarından " PAYDOS " (C. F. Başkut)

Gurbetin Elemi

Gün batar da keder gelir başıma
Gitmez olur zalim gurbet hoşama
Kahpe felek kesel vurdun işime
İşim acı, aşım acı, serim dert
Gark eyledin çıkmaza da yerim dert.
Mektup bekler deli gönül anamdan
Ümit dolu sevgi bağlı sunamdan
Yana düştüm haber yoktur konamdan
Kına uzak, ana uzak. Suna küs
Ben gurbete, diyarım da bana küs.
Ova sıcak, yayla güzel, dağ serin
Yanma derler a dostlarım hak verin
Saz aşkı bir mecnuna ok verin
Neyliyecek ıssız elde o oku?
Saplı iken gurbet elin bu oku.

Mevlût KAPTAN

Not: Bu şiir şairin hazırladığı Anadolu Yankıları adlı eserinden alınmıştır.

Teselli

M. KUZUGÜDENLİ'YE

Bilirim doğalı böylesin,
Şol deli gönlün taşkın
Yürüyüşünden belli cancağızım
Derdin başından aşkın.
Fakat,
Ne yaparsın
Arap uyanmazsa uyanmaz
Yürü kulum demezse deme... [illegible]
önünde böyle olur,
Sonunda söyle.
Yıl yıldan beter gelir gelirse
Aldırma.

—YAHYA TURHAN

---

başlayan köyün sesi, büyük bir heyecan içinde bize duyurulamağa çalışılmıştır. Bu ses, Köy Enstitülerinin sesidir. Ve kitabın son kısımlarında da köy Enstitüleri ile, köy Enstitülerinden yetişen öğretmenlerin çalıştıkları okulların özellikleri belirtilmiştir.

Bir kitapta yer alan Enstitülerden ve çalışmalarından da uzun uzun bahsetmek isterdik. Fakat yazımızın belirli bir çerçeve içinde kalması gerektiğinden, bu hususta kitaptan alınan resimler ve Enstitülerimizin çalışmalarına ait son gelen resimlerle yetiniyoruz.

★

Kepirtepe Köy Enstitüsü öğretmenlerinden Cavit Orhan Tütengil'in «köy Enstitüsü üzerine düşünceler» adlı kitabını heyecanla okudum. Beş yıl Enstitülerde öğretmenlik eden yazarın bu küçük kitabı, Enstitülerin kuruluş sebeblerini ve işleyişini bize kısaca anlatmakla ve öğretmenliğin kendisine verdiği yetki ile Tütengil, geleceğe ait temennilerde bulunmaktadır.

«Köyü bugünü içinde tanıyarak yarını üzerinde düşünmeyi daha verimli sayan» yazar, köy meselesinde yapılacak ilk işin «köylü çocuklarını çağdaş ilmin ışığıyla nurlandırarak köylere öğretmen olarak göndermek» olduğunu söylüyor. köy Enstitüleri bu düşünceden doğmuştur. Ve «yetişen öğretmenler, vatandaşların iş hayatından doğacak müşküllerine de hal çaresi bulmak seviyesinde» olmalıdırlar.

Kitapta, halk efkârında ve basında yer alan tenkitlere de işaret edilmiş, ve harp yıllarının zaruretleri yüzünden, bir zamanlar kültür derslerinin ihmale edilmesi gerektiği, sebebleriyle açıklanmıştır. Nitekim bugün, «Köy Enstitüleri, eski mezunları için açtırılan tamamlayıcı kurslarla geçen yılların eksiklerini tamamlamak yolundadırlar.»

Kitabın sonuna eklediği liste ile, Tütengil, Enstitülerin bulundukları yerleri göstermiştir. Gönül bu yirmi bir Enstitünün bereketli topraklarımıza ekilen tohumlar gibi çoğalmasını isterken, umutlarımızı tazeliyen Tütengil'e teşekkür ederiz.

(1) İ. H. Tonguç, Eğ. yolu ile canlandırılacak köy, Remzi kitabevi, İstanbul 947, ikinci basılış, 600kr.

(2) C.O. Tütengil, Köy Enstitüsü üzerine düşünceler, İstanbul 948, 40 kr.

Gönenköylü öğrenciler işleri başında

Canlandırılacak Köy Yolunda

«Edebiyat Dünyası» nın köy enstitülerine tahsis edilen bu sayısında, okuyucularımıza, bu konuda yazılmış ve sayılı eserlerimiz meyanında olan bir kitabı tanıtmak istiyoruz (1).

Köy dâvası sosyal bir mesele olarak karşımıza çıktığından beri, köyü ve köylü psikolojisini iyi tanıyan yazarlar ince eleyip sık dokunmuş nadir eserler vermekten geri kalmadılar. Bugüne kadar köysel dâvalar etrafında buram buram duruluk ve samimiyet tüten birçok müstakil romanlar, hikâyeler ve şiirler yazıldı. Bunların yanısıra, millî eğitim en ziyade ilgilendiren ve hakikaten üzerinde durulmaya değer, başlı başına bir problem olan köy enstitüleri çalışmalarını, bu uğurda harcanan gayretleri, yapılan mücadeleleri en vazıh bir şekilde anlatan eserlerde neşredildi. Sayın Şerif Tekben'in «Canlandırılacak Köy Yolunda» isimli eseri bu sınıfa girer. Yazarın, şahsımıza yolladığı bir mektupta da belirttiği gibi eser, «uzun bir uğraşmanın samimi bir ifadesidir».

Kitap, Eski köy öğretmeni Eğitmen. Akçadağ köy enstitüsü, olaylar ve gerçekler adını taşıyan dört bölümden müteşekkildir.

Birinci bölümde «köyleri Çalıkuşu romanının panaromasından tanıyan» ve köye gidince sarı bir toprak yığını, hastalık, sefalet ve irtica ile karşılaşan münevverin nasıl sukutu hayale uğradığı, memleket ve meslek uğrunda sadece idealist olmanın bir şey ifade edemiyeceği, zira realitenin daima ve daima galebe çaldığı belirtilmiş.

Eğitmenlerin çalışma tarzlarını, gayelerine bağlılık derecelerini gösteren ikinci bölümde artık dâvanın içindeyiz. Köylerindeki vazifelerine başlamış her eğitmen büyük güçlüklerle ve yokluklarla karşı karşıyadır. Bir tarafta topraktan yapılmış yerle bir evler (!) yığını, diğer tarafta ziraî faaliyetlere tahsis edilmiş arazi. Köylü hâlâ kara sapan devrini idrak etmekte ve çoğu zaman işsizlikten cüzamlı bir tembellik içinde kahve köşelerinde esnemektedir. Okumak ve yazmak bilen çok azdır. Ve irtica havası hemen her kafayı sarmış gibidir.

«İnanıyorsun, içinde bağlandığın ülkünün heyecanile dolup taşıyor, yurdunun kalkınması hesabına kendini yarcamaya hazırsın. Ve işe girişip ölürcesine çalışıyorsun. Böyle hayatını harcayarak yaratmaya ve bu topraklar üstünde yaşayan her vatandaştan yardım göreceğini umarken kötü bakışlı gözlerin üzerine dikildiğini, [illegible] parmağı kanlı ellerin yakana uzandığını görünce [illegible] aşıyorsun. Hiç şaşma ve yadırgama. Hangi iyilik savaş vermeden, fedakârlıklar kullanmadan yerleşebilmiştir? Okuduğun ve okuttuğun tarihin her sayfası eski ve yeninin mücadelesinden başka ne anlatıyor? İlk treni işletenin, ilk mikrobu bulanın, ilk şatoya kafa tutanların, bilgiyi kiliseden dünya üzerine, medreseden hayata çıkarmanın mücahitliğini yapanların, engizisyon önünde diz çöken 70 yaşındaki Galile'nin karşısına çıkanlar hep aynı düşmanlardı. Bu bazan Patronadır, bazan engizisyondur, bazan Şeyh Saittir, bazan halifedir.»

Mücadele devam ediyor ve böylece orta hayatını yaşıyanlar, kendini hiç bir maddi mülâhazaya kaptırmadan fedakârca, çalışanlar eşsiz hâtıraları da defterlerinin beyazına çekiyorlar. Gelin aziz okuyucular şu satırları eserden birlikte okuyalım:

«... ... kararla elimizi yüzümüzü yıkıyor, gene kar suyu ile yemeğimizi pişiriyorduk. Erzakımız katır'ara yüklü sandıklar içinde Akçadağdan geliyordu. Bazan erzakın gelmesi gecikiyor, sabırsızlıkla dakikaları saymağa başlıyorduk.

Çıkardığımız gözcülerden katırların göründüğünü ilk haber veren bizim takdirlerimizi, sağ ollarımızı kazanıyordu. Karın adam boyunu geçtiği bir gün gene erzak beklemeğe başlamıştık. Yemek zamanı geldi geçti.

İkindi oldu, gözcülerden bir haber çıkmadı. Artık anlaşılıyordu ki, bu havada kışladan hayvan gelemez. Aynı durumda olan öğretmenler de telâşa düştüler. Köyden ekmek saçları toplandı öğretmen aileleri hamurun başına oturdular nihayet sıcak bazlamalarla karınlarımızı doyurduk. İki gün sonra karşıki bayırdan katırların inmekte olduğunu haber verdikleri zaman içimiz sevinçle doldu. Karları yara yara ilerleyen katırlar, her tarafı buz bağladığından adımlarını zorla atıyorlardı. Katırlar ve sandıklar bizim en kıymetli araçlarımızdan biri idi. Çünkü erzakımızı taşıdıkları gibi, ayrıca posta vazifelerini de görüyorlardı. Katırlar gelir gelmez bütün arkadaşlar etrafını sararak sandıkların sağını solunu tetkike başladık. Biz bu sandıkların tahtalarına tebeşirle, kalemle yazılar yazarak kışladaki arkadaşlara selâmlar gönderir ve cevaplar alırdık. Sandıkların üzeri çizgilerle dolu idi. Bu çizgilerin arasından bir tanesini seçtik ve hep beraber okuduk: Yaşamak bir mücadeledir.»

Zaman ilerliyor ve her geçen gün eğitmeni gayesinin tahakkukuna biraz daha yaklaştırmakta...

Artık bütün zorluklar yenilmiştir. Eğitmenin verdiği emeklerin karşılığını görmekten duyduğu sevinç ve gururu çok görmemek lâzım.

Kitabın bundan sonraki kısmında rakam zikredilerek mukayeseler yapılmakta ve böylece esere nihayet verilmektedir. Kitabın yazılışında sade ve duru bir lisan hâkim. Yazarda ne ideoloji endişesi ve ne santimantal bir üslûp hissi var. Velhasıl tabiî, yapmacıksız, içe işleyen tertemiz, apaydın bir eser.

Şerif Tekben'i ne kadar tebrik etsek azdır.

Yavuz Akkerman

(1) Canlandırılacak köy yolunda Yazan: Şerif Tekben

Vatan İçin

Her şeyim,
Varım-yoğum,
Hayatım senin olsun.
Yalnız,
Yalnız sen bizim ol vatanım.

M.Ali SEZER

Atölyemiz

İşte ocakta fışkıran alevin.
İşte tavlanmış demirin.
İşte önünde örsün.
İşte elinde çekicin.
Salla çekicini vur örsüne,
Çınl, çınl çınlasın atölyemiz.
İşte keser.
İşte testere.
İster bir çerçeve yap
İster bir kapı
İster bir sandalya yap
İster bir masa
Yalnız faaliyet görülsün
... atölyemizde.
İşte çekiç
İşte mala
Hepsi var: taş, tuğla, kerpiç.
İster bir duvar ör.
İster bir baca yap.
İster döşe bir yol.
Bulunsun Estitüde bizimde bir
eserimiz.

Hüsnü ÇARDAK

İlk Öğretim Davamız

(Baş tarafı 4 üncüde)

hakkıdır. Memleketimizin kalkınmasında, ilerlemesinde, daha iyi, daha aydın bir geleceğe hazırlanmasında Köy Enstitüleri nin yüklendiği hizmet ve şeref payı gerçekten ölçüsüzdür.

Geçenlerde Van'ın Ernis köyünde açılan Ernis Köy Enstitüsü ile köy Enstitülerimizin sayısı yirmi bire çıkıyor. Millî Eğitim Bakanımız Sayın Tahsin Banguoğlu Enstitünün açılış dolayısiyle «Türk ulusunun bütün fertlerini iyi bir Cumhuriyet vatandaşı halinde görmenin ilk şartı ilk öğretimin yayılması, yüzde yüz hiç değilse herkesin beş yıllık bir okul öğretimi görmüş olmasıdır.» diyerek ilk öğretim dâvamızın aksamadan yürüyeceğini belirtmiştir.

Köy Enstitülerinin gündelik politika hırsları ve çatışmaları dışında tutmıyacak ve hepsinin üstünde memleketin yararına saymıyacak iyi niyetli ve vatansever bir aydının bulunacağını sanmıyoruz.

Bu Eğitim ve öğretim yuvalarımızı kötülemeğe kalkanlar ancak olmıyanların bilgisiz kal...

Millî varlığımızın temeli olan ... masında çıkarcı olanlardır. köyü modern kültür, yeni değer ve güçlerle canlandırmak için her türlü gösterişten uzak, tam bir adsız erlik ve alçak gönüllülük ile çalışan Köy Enstitülerimizi kuruluşlarının dokuzuncu yıldönümünde saygı ile selâmlıyalım.

Ahmet KÖKSAL

Sahibi ve yazı işlerini
fiilen idare eden
Mehmet AKUZUN

Sekreter
Sabahattin Hüsnü

Adres:
P. K. 445 İstanbul

Not: Her türlü müracaat
sekreter adına yapılmalıdır.

Dergiler:

YAGMUR ve TOPRAK

Fahir ONGER

Bilmem gördünüzmü mü, üzerinde Namık Kemal'in: «Amalimiz, efkârımız ikbâli vatandır» sözü yazılı küçük bir dergi çıkıyor. Bunun adı: Yağmur ve toprak. Güzel bulunmuş bir isim. 16 küçük sayfaya ince puntolarla bir çok şey doldurmuş. İçinde neler yok ki; Köy ekonomisi, köy sosyolojisi, köy edebiyatı, köy bibliyografyası v.s. ile adığı konu ve meselelerle «Yağmur ve Toprak» tam bir köy dergisi. Bizim gibi memleket edebiyatı taraftarları için bulunmaz bir hazine. Sade bizim değil, aynizamanda ekonomi ve sosyoloji gibi bilim kolları üzerinde çalışanların da istifade edebilecekleri bir vesikadır.

Derginin amacını belirtmek için, ilk sayıda yayımlanan küçük bir takdimi buraya alıyorum: «Bu dergi: sevincini ümidini öfkesini yaşama gücünü bu topraktan alanların, bu toprağı kanı ve emeği ile vatanlaştıranların dergisidir. Bu dergi: Kavruk, çorak çileli vatan toprağına nisan yağmurunun bereketiyle inecek. Tükenmiş olanın konuşulduğu her yerde bu toprağın gönül kulağı ve dili o acaktır. Toprak sırtımızı sana dayadık seninle beraberiz. Her şey senden her şey senin için...»

Yağmur ve Toprak'ı halkçı münevver değil, fakat halk aydınları çıkarıyor. Aslen köylü olup, kafasının içi aydınlandıktan sonra da köyde kalanların dergisidir bu. Dergiyi çıkaranlar şimdiye kadar bize güzel köy şiir ve hikâyeleri sunmuşlar, böylece neslimiz arasında memleket edebiyatı cer yanını kuvvetle temsil edebilmek bahtına ermişlerdi. Ama bu dergi onların ve onlarla beraber çalışanların ortaya koydukları en şumullu eserdir. Yurdumu bağlı ve edebiyatı bu zaviyeden gören her kesin «Yağmur ve Toprak»ta il Benmeğe mecbud olduğunu sanıyorum.

İVRİZ

Mehmet TÜRKERİ

İvriz. İvriz Köy Enstitüsünce çıkarılan aylık bir eğitim dergisidir. Okul'un değerli Türkçe öğretmeni Ali İhsan Beyhan yazı işlerini çevirmektedir. «İki yıl içinde büyük sözler söyleyip iddialara girişmeden; övülmek için kimseyi övmeden; ilgi toplamak için tenkid yoluna sapmadan; bir patronun, bir şirketin, bir müessesinin parasından hisse almadan: Siyasetle uğraşmadan çıkan» İvriz Dergisi 25 Mart'ta bize 25 nci sayısını da vermiştir. Köy, köy Enstitüleri ve Enstitü öğrencileri konusunda en gerçek bilgiyi İvriz'de bulabilirsiniz. Temiz Türkçülüğü apayrı bir özelliği olan İvriz'i okumanız fikrinizin ve memleket sevginizin gelişmesinde size çok faydalı olacaktır. Çünkü İvriz'in yazarları doğrudan doğruya Enstitü öğretmenleri ve öğrencilerinden ibarettir. Bu değerli Eğitim Dergisini her Türk aydınına sağlık veririm.

Yıllığı: 240, altı aylığı 120 kuruştur.

Köy Konusu ve İki Kitap

Yazan: Azmi TEKİNALP

Nüfusunun yüzde yetmiş beşinden fazlasının köylerde yaşadığı memleketimizde aydınlarımızın üzerinde birleşecekleri bir dâva varsa o da köy dâvasıdır.

Son zamanlardaki siyasi gelişmelerimiz, bu büyük ve esas dâvayı ihmal etmiş sayılması bile, zihinleri başka noktalara yöneltmiştir. Her ağızdan işittiğimiz demokrasi havası, sanki gerçekleşirse memleketin bütün meseleleri topyekûn halledilecekmiş gibi bir anlam kazanmış ve büyülü bir kurtarıcı olarak karşılanmıştır.

Geriliğin, taassubun, bilgisizliğin elinde kalan köylerimiz, içinde bulunduğu yoksulluktan kurtulup, müsbet bilginin aydınlığına kavuşmadıkça ileri bir Türkiye hayal edilemez.

Acı bir gerçektir ama, kabul etmeliyiz ki, yakın zamanlara dek köy ve köylü ilgiden yoksun bırakılmış ve sözden ileri geçmiyen köycülük hevesleri, Edebiyatımıza da girerek hayali bir avunmaya yol açmıştı.

Yeni Türk devletinin, köyü kendi perişanlığı ve çaresizliği içinde unutulmuş bulduğu doğrudur. Fakat bütün devrimler ve iyi niyetle başlanmış işlere rağmen, göğsümüzü kabartacak bir başarı elde edilemeyişinin sebebi, memleketimizin imkânları göz önünde tutularak eğitim yolu ile kalkınmayı hedef tutan geniş ölçüde bir harekete başlanamamasındır.

İktisaden geri, istihsali verimsiz, sağlığını koruyacak en basit bilgiden yoksun, çoğu verimsiz topraklar üstünde yaşıyan, ve mesut bir olay oolarak karşıladığımız toprak kanununun uygulanmasına rağmen, hâlâ pek büyük bir kısmı kendilerine dağıtılacak toprağı bekliyen köylülerimiz, uygarlıktan, teknikten ve bilgiden habersiz pek uzun bir ömür geçirdiler.

Ancak şu bir kaç senedir ki, kurulan köy Enstitüleri ile, köy, kendisini yüzyılların sardığı karanlıktan kurtaracak ışıktan elî farketmiştir. Türk köyünün kalkınması, refah, huzur ve saadet içinde görmek istediğimiz ileri Türkiye!.. İşte biz köy Enstitülerine büyük bir ümit bağlıyor ve onların yetiştirip köye öğretmen olarak iade ettiği çocukların, bütün bu güzel fikirleri gerçekleştireceklerine inanıyoruz.

Belki bugün, harcanan emekler karşılığında alınan sonuçlar bizi pek çok memnun etmiyor; her büyük fikrin hayata tatbikinde olduğu gibi, bazı noksanlıkları oluyor, bunları kabul etmekle beraber, bu büyük işe bütün benliğimizle sarılamadığımızı, milletçe benimsiyemediğimizi ve bütün imkânlarımızı bu dâvaya harcıyamadığımızı da inkar edemeyiz. Tek tük bazı olayları fırsat bilerek, milletimizin milli meseleler karşısındaki derin hassasiyetini sömürmek istercesine işlerine geldiği gibi yazıp çiziştiren kalem erbablarımızın da bunda etkisi olduğunu ve halk efkârında istedikleri havayı yaratmak için ellerinden geleni yaptıklarını esefle hatırlıyoruz.

Bugün Köy Enstitülerinin yetiştirdiği gençler, omuzlarına yüklenen bu büyük vazifeyi her türlü fedakârlık karşısında yılmadan başarmak yolundadırlar. Yaptıkları ve yapmağa başladıkları işler, bu kısa zaman içinde küçümsenmiyecek değerdedir.

★

Köy konusuna ayırdığımız bu yazımızda, İ. Hakkı Tonguç'un «Eğitim yolu ile canlandırılacak köy» (1) adlı eseriyle, Cavit Orhan Tütengil'in «Köy Enstitüsü üzerine düşenceler» (2) adlı kitabından da bahsetmek istiyoruz.

Tonguç'un ilk defa 939 yılında basılan 666 sayfalık bu büyük eserinden elbetteki lâyık olduğu ilgi ile bahsedilmiştir. Biz konumuzla ilgisini düşünerek eseri kısaca okuyucularımıza tanıtmak istiyoruz.

Eserinin adından da anlaşılacağı gibi, yazar, köyün canlandırılmasının eğitim yolu ile başarılacağı ilkesinden hareket et-

miş, ve «bu promlemi ilgilendiren hususları önce gözlemek, sonra belgelere dayanmak suretiyle birbirleriyle karşılaştırarak çözümlemek» yolunu tutmuştur.

Üç büyük bölüme ayrılan kitabın ilk bölümü, köy meselesine topl bir bakıştır. Bu bölümde, kurtuluş savaşından önce ve kurtuluştan bugüne kadarki köy işleri ve köylü incelenmiş ve yazar köy meselesinin geleceğine dair düşündüklerini, köyün her işe temel olması gerçeğine bağlamış; köyü, tabiat ve tabiat olayları, ekonomik hayat ve olaylar, sosyal hayat ve olaylar, eğitim ve çocuk bakımı ile ilgileri yönünden incelmiş ve köylülerin hayat anlayışlarına işaret etmiştir.

Öğretmen yetiştirme işine ayrılan ikinci bölüm, İmparatorluk devrinden (1824) bugüne kadar ki bu hayati dâvânın tarihçesine ayrılmıştır. Her türlü kaynak ve belgelerden faydalanılarak hazırlanan bu bölüm, ilgililerin inanarak başvuracakları bir değerdedir.

Bu bölümün sonunda, köye Eğitmen, öğretmen ve sağlık memuru yetiştiren yeni kaynaklardan ve tarımsal öğretimin esasları ile, Türkiye'deki tarımsal öğretmenden de kısaca bahsedilmiştir.

Son bölümde köy kaynağının değeri anlatılmış ve canlanmayı

MEVSİM YAZDI ZAMAN AKŞAMDI

Mevsim yazdı, zaman akşam;
Kaybederken rengini
Gümüş sular, yeşil çam,
Bir rüzgâr başlıyor hafiften
«Gitikçe» coşuyor,
Dedim: «Es, Anadolu'nun rüzgârı es;
Bir türkü çağır Veysel'in sazından,
Bir beyit oku Emrah'tan,
Ve bir koşma söyle Köroğlu'ndan.»
Dedim: «Es, Anadolu'nun rüzgârı es;
Sen estikçe daha çok dalgalanacak,
Semâlarda yüzen albayrak.»
Mevsim yazdı, zaman akşam;
Dönerken kuşlar yuvalarına,
Arılar kovanlarına,
Ve sürüler ağıllarına;
Ne hoştu seyretmek:
Pınar başında sıra bekliyen kızları,
Kızları gözetliyen dadaşları.

Rıza BULUT

K Ö Y

Nerede bir köy sesi duysam
Kalbim yaralanır,
Düşünürüm,
Köy hayatı geçer gözlerimin önünden.
Arkadaş!..
Koşalım durmadan oraya.
Orda ağlayanlar,
Orada hıçkıranlar, sızlananlar, inleyenler var,
Ayakları yarılmış dilim dilim...
Hızır gibi bir doktor arıyor o ayaklar..
İşte sen,
Bazan Hızır, bazan öğretmen,
Bazan işçi, bazan veteriner;
Her şey, her şey olacaksın!..
Fakat yılmıyacaksın bunların hiçbirinden.
Seni ümitsizliğe düşürecek engeller çıkacak.
Fakat dönmiyeceksin sen.
En sonunda karşına
O köy çıkacak, hayalinde canlandırdığın.
Ve yaşatacak seni ebediyete kadar.

Mehmet ÖZGÜR

Kepirtepe'den Akıncıoğlu'nun «Postal»ları

Köy Enstitülerini Daha Verimli Kılmağa Çalışmalı

Şüphesiz Köy Enstitülerinin kurulması ile yurt içinde köy çocuklarının cehalet oranları geniş ölçüde azalmış bulunmaktadır. Dokuz, on senedir Faaliyette bulunan bu okulların köylerimiz için bir çok faydalar sağladığını söylemek herhalde yanlış olmasa gerektir.

Çünkü, geçenlerde Van'da açılan Erniş Enstitüsü ile sayıları yirmi biri bulan Köy Enstitülerinde okuyan öğrencilerin sayısı binlerin çok üstündedir. Her yıl yetişen yüzlerce öğretmen köylerde yine yüzlerce vatan kardeşlerinin kültürlerini sağlamak, geliştirmek için didiniyorlar.

Bir zamanlar siyaset kurbanı olmağa yüztutmuş olan bu okullar,bu gün artık bu kötü istismarlardan kurtulmak yolundadırlar. Gerçi bazı soysuzların bu gün de maske altında işgörebileceklerini gözden uzaklaştırmamak gerektir. Adletin kuvvetli bir hakimiyetine kavuşmuş olan Türkiyede bu gibi Kemalist prensiplerin dışına çıkanlar cezalarını göreceklerdir. Şimdi Türk çocuğunun kalbinde ve iradesinde bulunan tek inanç vatanına yararlı olmaktır.

İlk zamanlarda iyi Eğitim görmiyen Enstitü öğrencileri tabiidir ki bilgice zayıf yetişiyorlardı. Öğretmenleri ilk okul öğretmeni olursa elbetteki orta öğretim yarım olacaktı.

Bununla bereber teşebbüs çok yerindedir. Aksaklıkların uzun zaman sürmiyeceği şüphesizdir. Artık Eğitim Okullarından yetişen ve daha önce Gazi Terbiye'den atanmış bulunan öğretmenler elinde Enstitü öğrencileri kayıplarını gidermektedirler.

Fakat!..

En önemli meseleyi bugün, bu okulların Eğitimi teşkiletmektedir. Öğrencilere Lise programlarında ve orta okul programlarındaki derslerin bazıları ağır gelmektedir. Bunu gözlemim sonucu açıkça söylemek yetkisini kendimde buluyorum. Günde sekiz saat ders gören örenciler ruhen ve bedenen yorgun düşmektedirler Meslek üzerine yazılmış kitaplar henüz Bakanlıkça yayınlanmamıştır. Öğretmenler çeşitli kitaplardan aldık'arı notlarla öğrencileri tatmin etmeğe uğraşıyorlar. Elbet bunun güçlüğünü ve yoruculuğunu ders verenler daha iyi bilirler

Sonuç olarak şu söylenebilir ki: Köy Enstitülerini daha verimli kılmaya çalışmak için normal ders programı yapılmalı, öğrencilerin seviyesine uygun kitapların yayınlanması ve Bakanlığın bu okullara daha yakından ilgilenip bina ve sınıf durmlarını daha derli toplu duruma koyması gerekmektedir

Kâmran AŞKIN

Köyden Gelen Ses

Bu gün gerçek edebiyat, gerçek sanat, halkı inceleyen, halkı anlatan sanattır. Kara sapanile üretim savaşına giren köylü Durmuş'un da bir (Prens Hamlet) kadar derin iç dramı olduğuna inanıyoruz

FAHİR ONGER

Bugüne kadar edebiyatımızın köy ve köylü meseleler.yle ilgilenmemiş o'masının çeşitli sebepleri vardır. «Tanzimat» «Meşrutiyet» v.s. gibi sosyal plânda da netice vermesi beklenen s[illegible] hareketlerin dar bir çe[illegible] satıhta kalması bun[illegible] gelir.

Umumi çizgile[illegible] manzara şudur:

İmparatorluğun batmakta olduğunu gören bazı devlet adamları yakın tarihlede bir takım «Reform» hareketlerine giriştiler. «Tanzimat»a kadar, bu çöküşün sebebi hep birtaraflı olarak görüldü. Avrupada büyüyen devletler mütemadiyen Osmanlı ülkesi'nin hudutlarını zorluyorlardı. Buna karşı ilk düşünülen tedbir, daha fazla arazi kaybetmemek için, silahlı kuvvetleri yenişleştirmek ve desteklemekti. «Tanzimat» ile bir de sosyal nizamda bir yenilik bir değişiklik yapılması düşünüldü. Böylece «Tanzimat»danberi iki taraflı bir «Reform» hareketi başlamış oldu

Dış politikada «kuvvetler denkleşmesi» esası, devlet adamlarınca benimsendiğ[illegible] yönden çöküşün hızı bir mikdar yavaşlatıldığı halde, yurd içinde yürütülen işlerin düzenlenmesi aynı ölçüde bir başarı elde edemedi. Ekonomik ve sosyal gelişmeleri yarıda kalmış Osmanlı Cemiyeti, bu sakat bünyenin yarattığı buhranlara dayanamıyarak son yarım yüzyıl hatta çeyrek yüzyılında dağılma temposunu hızlandırdı. Başlıca sebebi memleketin ekonomik ve sosyal bünyesinde esaslı gelişmeleri sağlıyacak olan temel kalkınmaya önem verilmemesindedir bulunuyordu.

Bu devirde köy,insan ayağı basmamış aralı bir ülkedir. Köylünün sesi köyün dar çevresi içinde boğulur kalır. Zamanın başkentinde yerleşmiş aydınların kulakları bu seslere daima kapalıdır. Meşrutiyet ideallini savunmuş olan bu aydınlar, çıkardıkları «Vatan» sesiyle, sosyal platfrmda, ancak başkenti biraz da Rumeli ve dolaylarını ifadeye çalışırlar. (Tanzimat edebiyatının sosyal dekoruna dikkatle bakılmalı.) Köy, henüz edebiyata girmeğe hak kazanmış bir yapı değildir.

1910 yılında yayınlanan bir eser, edebiyatımıza köyden ilk haberi getirmiş oluyor. Bu, edebiyat tarihçilerimizin üzerinde durmayıp geçtikleri «Küçük Paşa» isimli bir romandır. «Küçük Paşa» köylü olmıyan, fakat köyü yakından tanıyan ve Realizm'i faydalı ve pozitif bir işte kullanan bir aydınımızın eseridir. «Servetifünun» cuların, büyük şehir burjua ve sahte aristokratlarını, (Osmanlı cemiyeti aristokrasisi olmıyan bir teşekküldü) ve bunların ince duygularını parlak sözlerle anaitikarı çağlarda yazmıştı. Eser, Başkent'te bir paşa konağında yetiştirilen bir köylü çocuğun, kendi köyünden döndükten sonra karşılaştığı hayatı tasvir ediyor ve uçurumlardan daha engin olan bu teradın psikolojisini yapıyor. Köylünün ruh hallerini, kendi deyimleriyle, diyalektleriyle verdiği için, manzara olanca haşmetayle canlanıyor. Her yönden değerli bir edebiyat eseri olan «Küçük Paşa'nın adını tekrarlarken, bu kitabın yazar Ebubekir Hazım'ı de saygılarımla anarım.»

Meşrutiyet'ten Cumhuriyete kadar gene köyden uzak yaşıyoruz. Ancak milli şahlanışta köylünün büyük aksiyonu tekrar dikkat nazarların üzerinde topluyor. Ve ihtilâl'den sonra, şehirli aydınlarımız köyü ve köylüyü edebiyata sokmak gayretine düşüyorlar.

Bu maalesef bazı garabetler yarattı. Meselâ köylü idealize edildi. Köy, bazı maceraların geçtiği bir mesire yeri gibi gösterildi. Bu sahte edebiyat, «Köylü efendimizdir» parolasının yanlış anlaşmasından ileri gelmiş, kısmen de aydınların köylüye şükran borçlarını ödemek istemeleri gibi özentili bir gayretten doğmuştur. Sonunda gene köylü kaderi ile baş başa bırakılmış, edebiyat aynı minval üzere eski geleneğinin peşine dönmüştür.

Şehirli aydının köy meselelerine ve köylü psikolojisine müdahalesi, edebiyatta pek az eser için faydalı olmuş[illegible] zaman iyi netice vermemiş, onu bize gerçek şekilde tanıtmamıştır.

Ancak «demokrasi» fikrinin «halk» anlamının aydınlarımızca benimsendiği pek yakın zamanlarda yeni bir müdahale ihtiyacı doğmuştur. Sadri Ertem gibi, Reşad Enis gibi yazarların bu konuda şuurla çalışmaları edebiyatımıza gerçek bir ilk eser daha kazandırmış bulunuyor.

Bugün şehirli aydınların, köye girmek, köylü görmek, köylüyü yakından tanımak istekleri her halde iyi bir duygunun eseridir. Yüzyıllardanberi ihmal edilmiş olan yurdumuzu tanımak, yerinde bir teşebbüs alur. Fakat asıl önemli olan iş, köyü görüp köylüyü tanıdıktan sonra, onun yararına çalışmaktır. Bilgimizi ve sanatımızı köylümüzün kalkınması yolunda kullanabilecek durumda ve düşüncede isek, hiç durmayıp hemen yola çıkalım; fakat, çok defa yapıldığı gibi zahmetine katlanmadan, teneezzühe çıkar gibi gideceksek, yerimizde oturalım daha iyi. Şimdiye kadar hep böyle oldu ve sanırım ki köylümüz de ziyaret kabul etmekten artık usandı. Onun asırlardır süre gelen bir çok dertleri vardır. Bu dertlerin halledilmesine bir çare lâzım. Köylü derdinin çaresini de bulabilir, hele biz onun çalışmasını gölgelendirmiyelim. Nitekim iyi bir plânla ortaya konan «Köy Enstitüleri» köydeki kabiliyetli gençlere, yaratıcı çalışmanınlikelerini öğretmekte, esasl bir kalkınmanın ne yoldan yapılacağını anlatmıştır.

Fakat henüz on yılı bile bulmıyan bu kuruluşların dahi bazı tesviratına çıkmasını önlemek isteyenlerin bulunduğunu duyuyoruz. Yurdun kalkınması köy'ün kalkınmasına, bu da köylünün aydınlanmasına bağlıdır.

Edebiyatımız da sanatımız da köyden gelecek seslerin [illegible] çini bulacak ve artık şuradan buradan aşırma, bu yurdun gerçekleriyle hiç bir ilgisi olmıyan uydurmalıklar ve tuhaflıklar, yerini faydalı, doğru, iyi ve güzel olana bırakacaktır.

Yirminci yüzyılın ortasında, yeni bir halk asrında yaşıyoruz. Nasıl, halk ve burjua için ayrı ayrı iki tane «cazibe-i arz» kanunu, iki matematik formülü, iki geometri düzeni yoksa ayrı ayrı iki edebiyat ta yoktur.

Pozitif bilgi nekadar gerçek ifade ederse, edebiyat ve sanat ta o kadar gerçektir, yani o kadar halkın saadetiyle ilgilidir. Bugün gerçek edebiyat, gerçek sanat; halkı inceleyen, halkı anlatan sanattır.

Kara sapanıyla üretim savaşına giren köylü Durmuş'un da bir «Prens Hamlet» kadar derin iç dramı olduğona inanıyoruz. Onsekizinci yüzyılda asil ta rasif'yi, ondokuzda burjuaziyi inceleyen sanat ve edebiyatın içinde bulunduğumuz yüzyılda da halkı incelemesini istiyoruz.

Bir tarihi gerçek olarak şunu işaret edelim ki, her sınıf kendi sanatçılarını kendi yetiştirmiştir.

Yurdumuzda da gerek «Enstitü»lerde, gerek öğrenim başka okullarda yapmış köylü çocukları bize gerçek bir edebiyatın başlangıç halindeki ilk örneklerini vermek yolundadırlar. Sayları arttıkça ve kültür nimetlerinden de faydalandıkça, bu genç istidadların sanatları da kuvvetlenecektir.

İstediğimiz tek şey, yarının sanatını temsil edecek olan halk çocuklarının, geçmiş bir devrin sanat anlayışından kendi'erini kurtarmağa savaşmalarıdır. Bugündek onlarla ilgilenmiyen bir sanata onlar da yüz vermesinler.

Enstitülerimizin dokuzuncu yılında söyleyeceğimiz tek söz şudur:

— Gözlerimiz yolda, bekliyoruz.

Kepirtepeden Hasan Ozan Ekik öğretmeninin portresini yapmış

ÖĞRETMEN

«Milleti kurtaranlar, yalnız ve ancak muallimlerdir.» Ebedi Şefin gerçek sözünün tahlilini lüzumsuz buluyorum. Topluluk geçte olsa bu mesleğin önem ve kıymetini bugün anlamış bulunuyor.

Öğretmenlik mesleğinden karektere şekil verici ahlâkı temiz okadar samimi bir bağı vardır ki, b[illegible] her [illegible] [illegible] inşa olmasını öğretir.

[illegible] yeni tefekkür, hayat [illegible] ve harketli ilkeler, inedğine ideal duygular [illegible] Yüzünüz [illegible] çizgileri arimaya başlıyanca realist, ferasetli ve daha [illegible] Vazife şuurlu [illegible] zamanın [illegible] [illegible] yük teressübatı ruhun alfabesini tetkik şeklinde [illegible]. Sadece bu alfabenin tetkikile kalmaz, arada yanlış yazılan harfleri tabiatile, yeri boş kalanları arar, bulur ve yerine ilâve eder. Sabrın azimkârı onda görürsünüz öğretirken anlaşılmıyan kısımları tekrar, tekrar anlatır, hem yüzündeki sempati ifade hiçte değişmeden. Yukardaki satırları neticelendirirsek öğretmen sadece öğreten demek değildir.

İlk okul öğretmenliği tahmin edildiği gibi kolay değildir. «Küçüklere söz anlatmanın da güçlüğünü varmış. Haylaz talebeyi avuç içinin sertliği uslalı maymuna çevirir.» Ben buna öğretmen değilde korkutan derim. Yukarıda da işaret edildiği gibi karaktere şekil vermek meselesi, bunun basit ve kolaylığına inananlar, muhakkaki aslını düşünmüyorlar.

Köy çevresinde bu vazife yükünü alanın omuzu daha mukavim olmalı, sadece okulun öğretmeni değil çevrenin öğretmeni olmalıdır. Köyü dar görüşlü iskolastik zihniyetten, müsbet anlayışa götürmek yani hastalığı muska ile tedavi etme usûlü yerine sağlık öğütlerini köylüye hazmettirmek, teknik bilgisinden köylüyü yeteri kadar faydalandırmak, yapıcı karakterini çeşitli misallerle göstermek, iyi bir ziraat faaliyetini köye sokmak, bir köy öğretmeninin asli vazifelerinden sayılır. Amacımız bu tip öğretmeni yetiştirmek olduğuna göre, Enstitülere gereken önem verilmeli, memleket kalkınmasında bu davanın ilk rolü oynıyacağı hatırdan çıkarılmamalıdır.

Kepirtepe Köy Enstitüsü Öğretmeni

M. Halil OZANSOY

Basıldığı yer: ÜLKÜ Basımevi